

Valné Shromáždění

Distr.
GENERAL

A/RES/53/144
8 March 1999

Padesáté třetí zasedání
Bod programu 110 (b)

REZOLUCE PŘIJATÁ VALNÝM SHROMÁŽDĚNÍM

[s odkazem na zprávu třetího výboru (A/53/625/Add.2)]

53/144. Deklarace o právu a zodpovědnosti jednotlivců, skupin a orgánů společnosti za prosazování a ochranu všeobecně uznávaných lidských práv a základních svobod*

[zpřístupněno Ministerstvem hospodářství a sociálních věcí Organizace spojených národů (DESA)]

valné shromáždění,

Zdůrazňující důležitost naplňování cílů a zásad Charty Organizace spojených národů za účelem prosazování a ochrany všech lidských práv a základních svobod pro všechny osoby ve všech zemích světa,

S ohledem na usnesení Výboru OSN pro lidská práva 1998/7 ze dne 3. dubna 1998¹, kterým výbor odsouhlasil znění návrhu deklarace o právu a zodpovědnosti jednotlivců, skupin a orgánů společnosti podporovat a chránit všeobecně uznávaná lidská práva a základní svobody,

S ohledem také na usnesení Hospodářské a sociální rady OSN č. 1998/33 z 30. července 1998, kterým rada doporučila Valnému shromáždění OSN, aby přijalo návrh deklarace,

Vědomi si významu přijetí návrhu deklarace v souvislosti s padesátiletým výročím Všeobecné deklarace lidských práv²

1. *Přijímá* Deklaraci o právu a zodpovědnosti jednotlivců, skupin a orgánů společnosti podporovat a chránit všeobecně uznávaná lidská práva a základní svobody, která je přílohou této Rezoluce;

* Dokument Valného shromáždění Organizace Spojených národů A/RES/53/144, 8. březen 1999

1 Viz Úřední záznam Hospodářské a sociální rady OSN, 1998, dodatek č. 3 (E/1998/23), kap. II, část. A

2 Rezoluce 217 A (III)

2. *Vyzývá vlády, agentury a organizace v rámci systému OSN, jakož i mezivládní a mimovládní organizace, aby zintenzivnily své úsilí při šíření Deklarace a prosazování jejího všeobecného uznání a porozumění, a žádá generálního tajemníka, aby text Deklarace zahrnul do nejbližšího vydání publikace *Human Rights: A Compilation of International Instruments (Lidská práva: sbírka mezinárodních listin)*.*

85. plenární zasedání
9. prosince 1998

PŘÍLOHA

Deklarace o právu a zodpovědnosti jednotlivců, skupin a orgánů společnosti podporovat a chránit všeobecně uznávaná lidská práva a základní svobody

valné shromáždění,

Zdůrazňující důležitost naplňování záměrů a zásad Charty Organizace spojených národů za účelem prosazování a ochrany všech lidských práv a základních svobod pro všechny osoby ve všech zemích světa,

Zdůrazňující také význam Všeobecné deklarace lidských práv² a Mezinárodních paktů o lidských právech³ jako základních prvků mezinárodního úsilí o prosazování všeobecného uznání a dodržování lidských práv a základních svobod jakož i význam dalších lidskoprávních nástrojů přijatých v rámci systému OSN, stejně jako přijatých na regionální úrovni,

S důrazem na skutečnost, že všichni členové mezinárodního společenství jsou povinni společně i samostatně plnit svůj vážný závazek prosazovat a podporovat dodržování lidských práv a základních svobod pro všechny bez rozdílu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženského, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení, a potvrzující mimořádnou důležitost cílené mezinárodní spolupráce pro plnění tohoto závazku v souladu s Chartou OSN,

Uznávající významnou úlohu mezinárodní spolupráce, a neocenitelný přínos jednotlivců, skupin a sdružení přispívající k účinnému potírání všech forem porušování lidských práv a základních svobod národů i jednotlivců, a to i s jejich masovým, zjevným a systematickým porušováním, které je důsledkem apartheidu, jakýchkoliv forem rasové diskriminace, kolonialismu, zahraniční dominance nebo okupace, útoků nebo ohrožování státní suverenity, národní jednoty nebo územní celistvosti, jakož i které vyplývá z neochoty uznat právo národů na sebeurčení a právo každého národa uplatňovat plnou svrchovanost nad jeho vlastním bohatstvím a přírodními zdroji,

Uznávající souvislost mezi mezinárodním mírem a bezpečností a uplatňováním lidských práv a základních svobod a majíce přítom na paměti, že neexistence mezinárodního míru a bezpečnosti neomlouvá jejich nedodržování,

S opětovným důrazem na skutečnost, že všechna lidská práva a základní svobody jsou univerzální, nedělitelné, vzájemně závislé a vzájemně propojené a měly by být prosazovány a

2 Rezoluce 217 A (III)

3 Usnesení 2200 A (XXI), příloha.

uplatňovány spravedlivým a nestranným způsobem, aniž by bylo dotčeno uplatňování každého z těchto práv a svobod,

Zdůrazňující, že prvořadou zodpovědnost a povinnost prosazovat a chránit lidská práva a základní svobody má **stát**,

Uznávající právo a zodpovědnost jednotlivců skupin a sdružení podporovat úctu k lidským právům a základním svobodám a činit jim osvětu na národní a mezinárodní úrovni,

vyhlašuje:

článek 1

Každý má právo, jako jedinec nebo společně s jinými, prosazovat a usilovat o ochranu a uplatňování lidských práv a základních svobod na národní i mezinárodní úrovni.

článek 2

1. Každý stát má prvořadou zodpovědnost a povinnost chránit, prosazovat a uplatňovat všechna lidská práva a základní svobody, mimo jiné i přijímáním takových kroků, které mohou být nezbytné k vytvoření všech podmínek potřebných v sociální, hospodářské, politické a jiné oblasti, jakož i právních záruk potřebných k zajištění toho, aby všechny osoby pod jeho jurisdikcí, jednotlivě i ve spojení s jinými, mohly v praxi využívat všechna tato práva a svobody.

2. Každý stát podle potřeby přijme taková legislativní, správní a jiná opatření, která účinně zaručí práva a svobody uvedené v této deklaraci.

článek 3

Vnitrostátní právo, které je v souladu s Chartou Organizace spojených národů a dalšími mezinárodními závazky státu v oblasti lidských práv a základních svobod, je právním rámcem, v němž by se lidská práva a základní svobody měly uplatňovat a využívat a v jehož rámci by měly být vykonávány všechny činnosti uvedené v této Deklaraci, zaměřené na podporu, ochranu a účinné uplatňování těchto práv a svobod.

článek 4

Žádné z ustanovení této deklarace nelze vykládat jako poškozující nebo odporující účelům a zásadám Charty Organizace spojených národů nebo jako omezující nebo odchylovající se od ustanovení Všeobecné deklarace lidských práv², Mezinárodních paktů o lidských právech³ a dalších mezinárodních nástrojů a závazků použitelných v této oblasti.

článek 5

Za účelem prosazování a ochrany lidských práv a základních svobod má každý právo, samostatně nebo ve spojení s jinými, na národní a mezinárodní úrovni:

(a) Pokojně se setkávat nebo shromažďovat;

2 Rezoluce 217 A (III)

3 Usnesení 2200 A (XXI), příloha

- (b) Zakládat, připojovat se a účastnit se nevládních organizací, sdružení nebo skupin;
- (c) Komunikovat s nevládními nebo mezivládními organizacemi.

Článek 6

Každý má právo, samostatně i ve spojení s jinými:

(a) znát, vyhledávat, získávat, přijímat a uchovávat informace o všech lidských právech a základních svobodách, včetně přístupu k informacím o tom, jak jsou tato práva a svobody uplatňovány ve vnitrostátních legislativních, soudních nebo administrativních systémech;

(b) svobodně publikovat, předávat nebo rozšiřovat jiným názory, informace a poznatky o všech lidských právech a základních svobodách jak to zaručují platné mezinárodní lidskoprávní a jiné nástroje;

(c) Studovat, analyzovat, formovat a zastávat názory týkající se dodržování všech lidských práv a základních svobod de iure i de facto a těmito a jinými vhodnými prostředky na tyto záležitosti upozorňovat veřejnost.

Článek 7

Každý má právo, samostatně nebo ve spojení s jinými, rozvíjet a diskutovat o nových myšlenkách a principech lidských práv a hájit jejich přijetí.

Článek 8

1. Každý má právo, jednotlivě nebo ve spojení s jinými, na účinný a nediskriminační přístup k účasti na vládě své země a na správě věcí veřejných.

2. Zahrnuje to mimo jiné právo jednotlivě nebo ve spojení s jinými předkládat vládním orgánům a agenturám a organizacím zabývajícím se veřejnými záležitostmi kritiku a návrhy na zlepšení jejich fungování a upozorňovat na jakýkoli aspekt jejich činnosti, který může bránit nebo brání prosazování, ochraně a realizaci lidských práv a základních svobod.

Článek 9

1. Při uplatňování lidských práv a základních svobod, včetně prosazování a ochrany lidských práv uvedených v této deklaraci, má každý právo jednotlivě nebo ve spojení s jinými využívat účinné prostředky nápravy a být chráněn v případě porušení těchto práv.

2. Za tímto účelem má každý, jehož práva nebo svobody jsou údajně porušeny, právo jako jednotlivec nebo prostřednictvím právoplatného zastoupení, podat stížnost a nechat tuto stížnost bezodkladně přezkoumat na veřejném projednání před nezávislým, nestranným a příslušným soudním nebo jiným orgánem zřízeným zákonem a získat od takového orgánu zákonné rozhodnutí o sjednání nápravy, včetně případné splatné náhrady, pokud došlo k porušení práv nebo svobod této osoby, jakož i výkon případného rozhodnutí a rozsudku, vše bez zbytečného odkladu.

3. Za stejným účelem má každý právo, samostatně i ve spojení s jinými, mimo jiné:

(a) stěžovat si na politiku a jednání jednotlivých úředníků a vládních orgánů v souvislosti s porušováním lidských práv a základních svobod, peticí nebo jinými vhodnými prostředky, příslušným vnitrostátním soudním, správním nebo zákonodárným orgánům nebo jakémukoli jinému příslušnému orgánu stanovenému právním řádem státu, který by měl o stížnosti rozhodnout bez zbytečného odkladu;

(b) podílet se na veřejných jednáních, řízeních a soudních procesech s cílem utvořit si názor na jejich soulad s vnitrostátním právem a platnými mezinárodními závazky;

(c) nabízet a poskytovat odborně kvalifikovanou právní pomoc nebo jiné relevantní poradenství a pomoc při obraně lidských práv a základních svobod.

4. Za stejným účelem a v souladu s platnými mezinárodními nástroji a postupy má každý právo, jednotlivě nebo ve spojení s jinými, na neomezený přístup a komunikaci s mezinárodními orgány, jenž mají obecnou nebo zvláštní pravomoc přijímat a posuzovat oznámení týkající se lidských práv a základních svobod.

5. Stát provede rychlé a nestranné vyšetřování nebo zajistí, aby se vyšetřování uskutečnilo vždy, když existuje důvodné podezření, že na kterémkoli území pod jeho jurisdikcí došlo k porušení lidských práv a základních svobod.

Článek 10

Nikdo se nesmí svým jednáním nebo nečinností podílet na porušování lidských práv a základních svobod, je-li žádoucí jednat a nikdo nesmí být vystaven trestu nebo nepříznivému jednání jakéhokoli druhu za to, že to odmítne.

Článek 11

Každý má právo, samostatně nebo ve spojení s jinými, na zákonný výkon svého povolání nebo zaměstnání. Každý, kdo v souvislosti s výkonem svého povolání může ovlivnit lidskou důstojnost, lidská práva a základní svobody jiných, by měl tato práva a svobody respektovat a dodržovat v souladu s příslušnými národními a mezinárodními standarty pracovního a profesního chování nebo etiky.

Článek 12

1. Každý má právo samostatně nebo ve spojení s jinými účastnit se nenásilných aktivit proti porušování lidských práv a základních svobod.

2. Stát je povinen přijmout všechna potřebná opatření, aby zajistil ochranu prostřednictvím příslušných orgánů každému, ať už jednotlivě nebo ve spojení s jinými, před násilím, výhrůžkami, odvetou, faktickou nebo právně nepříznivou diskriminací, nátlakem nebo jakýmkoli jiným svévolným jednáním v důsledku jeho oprávněného výkonu práv uvedených v této Deklaraci.

3. V této souvislosti má každý právo, jednotlivě nebo ve spojení s jinými, na účinnou ochranu podle vnitrostátního práva, pokud se postaví nenásilným způsobem proti, resp. odporuje aktivitám a konání, včetně těch, které lze považovat za zanedbané ze strany státu, jenž mají za následek porušování lidských práv a základních svobod, jakož i násilné činy páchané skupinami nebo jednotlivci, které mají vliv na uplatňování lidských práv a základních svobod.

Článek 13

Každý má právo, samostatně nebo ve spojení s jinými, žádat, přijímat a využívat prostředky k výslovnému účelu podpory a ochrany lidských práv a základních svobod mírovými prostředky v souladu s článkem 3 této Deklarace.

Článek 14

1. Stát je zodpovědný za přijetí legislativních, soudních, administrativních nebo jiných vhodných opatření na podporu toho, aby všechny osoby pod jeho jurisdikcí pochopily jejich občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva.

2. Taková opatření mimo jiné zahrnují:

(a) zveřejňování a široká dostupnost vnitrostátních zákonů a nařízení a příslušných základních mezinárodních nástrojů v oblasti lidských práv;

(b) úplný a rovný přístup k mezinárodním dokumentům v oblasti lidských práv, včetně pravidelných zpráv státu orgánům zřízeným mezinárodními smlouvami o lidských právech, jichž je smluvní stranou, jakož i k souhrnným záznamům z jednání a oficiálním zprávám těchto orgánů.

3. Stát tam, kde je to vhodné, zajišťuje a podporuje vytváření a rozvoj dalších nezávislých národních institucí pro prosazování a ochranu lidských práv a základních svobod na celém území pod jeho jurisdikcí, ať už jde o ombudsmany, komise pro lidská práva nebo formou jakékoliv jiné národní instituce.

Článek 15

Stát je zodpovědný za prosazování a podporu výuky lidských práv a základních svobod na všech úrovních vzdělávacího systému a za zajištění toho, aby všichni, kdož jsou zodpovědní za vzdělávání právníků, příslušníků orgánů činných v trestním řízení, příslušníků ozbrojených sil a veřejných činitelů, zahrnovali vhodné vzdělávací prvky týkající se lidských práv do svých školicích programů.

Článek 16

Jednotlivci, nevládní organizace a příslušné instituce plní důležitou roli při zvyšování veřejného povědomí o otázkách souvisejících se všemi lidskými právy a základními svobodami prostřednictvím výchovy, vzdělávání, odborné přípravy a výzkumu v těchto oblastech, aby se mimo jiné posilovalo porozumění, tolerance, mír a přátelské vztahy mezi národy a mezi všemi rasovými a náboženskými skupinami, majíce na zřeteli odlišné prostředí a zázemí jednotlivých společenstev a komunit, ve kterých vykonávají svou činnost.

Článek 17

Při uplatňování práv a svobod uvedených v této Deklaraci, může každý, jednající samostatně nebo ve spojení s jinými, podléhat jen takovým omezením, která jsou v souladu s platnými mezinárodními závazky a jsou vymezena zákonem výlučně za účelem zajištění náležitého uznání a

respektování práv a svobod jiných a splnění spravedlivých požadavků morálky, veřejného pořádku a obecného blaha v demokratické společnosti.

Článek 18

1. Každý má povinnosti vůči společenstvu⁷¹ a v rámci společenstva, v němž jedině je možný svobodný a plný rozvoj jeho osobnosti.
2. Jednotlivci, skupiny, instituce a nevládní organizace mají důležitou úlohu a zodpovědnost při ochraně demokracie, prosazování lidských práv a základních svobod a přispívají k podpoře a rozvoji demokratických společností, institucí a procesů.
3. Jednotlivci, skupiny, instituce a nevládní organizace mají také důležitou úlohu a zodpovědnost přispívat podle potřeby k prosazování práva každého⁷² na takové společenské a mezinárodní uspořádání, které umožňuje plnohodnotné uplatňování práv a svobod stanovených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších lidskoprávních dokumentech.

Článek 19

Žádné z ustanovení této Deklarace se nesmí vykládat způsobem, který by opravňoval jakéhokoliv jednotlivce, skupinu, orgán společnosti nebo stát zapojovat se do činnosti nebo vykonat jakýkoliv čin směřující k porušování práv a svobod uvedených v této Deklaraci.

Článek 20

Nic v této deklaraci nesmí být vykládáno tak, že státům dovoluje podporovat a prosazovat činnosti jednotlivců, skupin jednotlivců, institucí nebo nevládních organizací v rozporu s ustanoveními Charty Organizace spojených národů.

71 Pozn. překladatele – v angl. originálu je pro výraz „společenstvo“ užíván výraz komunita.

72 Pozn. překladatele – právo každého – rozumí se právo jednotlivce nebo skupiny